

Bolj premišljena potrošnja in čistejša proizvodnja

Trajnostna potrošnja
in proizvodnja

EVROPSKA
KOMISIJA

okolje

**Europe Direct je služba za pomoč pri iskanju odgovorov
na vprašanja v zvezi z Evropsko unijo.**

**Brezplačna telefonska številka(*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Nekateri operaterji mobilne telefonije ne dovoljujejo vzpostavitve zveze s številkami 00 800 ali pa te klice zaračunavajo.

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu.
Dostop je mogoč na strežniku Europa (<http://europa.eu>).

Kataloški podatki so navedeni na koncu te publikacije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2010

ISBN 978-92-79-15746-2
doi:10.2779/28290

© Evropska unija, 2010
Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Printed in Belgium

TISKANO NA RECIKLIRANEM PAPIRJU, KI SO MU PODELILI ZNAK EU ZA OKOLJE
ZA GRAFIČNI PAPIR

(<http://www.ecolabel.eu>)

Kazalo

1. Uvod	3
2. Trajnostna potrošnja in proizvodnja	5
3. Ukrepi EU	7
4. Trajnostna potrošnja in proizvodnja ter akcijski načrt za trajnostno industrijsko politiko	9
Boljši izdelki	9
Razumnejša potrošnja: trajnostni nakupi	11
Čistejša in varčnejša proizvodnja	19
Podpora ukrepom na svetovni ravni	23

1. Uvod

Živeti z omejitvami okolja

Da bi živeli trajnostno, moramo naravne vire na Zemlji izrabljati le v tolikšni meri, da se lahko obnavljajo. Vendar naša potrošniško naravnana družba izvaja ogromen pritisk na planet.

Evropa je med tistimi, ki najbolj vplivajo na okolje na našem planetu. Če bi vsi na svetu živeli kot Evropejci, bi za preživetje potrebovali več kot dvakrat toliko virov, kot jih je na Zemlji.

Gospodarska rast in razvoj modernih tehnologij sta skozi desetletja v naše življenje prinesla nove ravni udobja. To je vodilo v vse večje povpraševanje po izdelkih in storitvah ter hkrati vse večje povpraševanje po energiji in virih.

Načini proizvodnje in potrošnje prispevajo k mnogim današnjim okoljskim težavam, kot so globalno segrevanje, onesnaževanje, izčrpavanje naravnih virov in izguba biotske raznovrstnosti.

Vplivi naše potrošnje se čutijo po vsem svetu: EU je odvisna od uvoza energije in naravnih virov, vse več izdelkov, ki se uporabljajo v Evropi, pa je izdelanih v drugih delih sveta.

Netrajnostni vzorci potrošnje in proizvodnje vse bolj vplivajo na naravno okolje, družbo, gospodarstvo in poslovanje. Živeti moramo bolj trajnostno, kar pomeni narediti več z manj.

Kakovost našega življenja, blaginja in gospodarska rast so odvisne od tega, ali živimo v mejah razpoložljivih virov. Da bi to dose-

gli, moramo spremeniti način oblikovanja, proizvodnje, uporabe in odlaganja izdelkov. V to spremembo smo vključeni vsi – posamezniki, gospodinjstva, podjetja, lokalne in nacionalne oblasti ter globalna skupnost.

V tej brošuri je opisano, kako lahko dosežemo takšno spremembo. Navaja, kako lahko zagotovimo dovolj naravnih virov in boljše okolje za prihodnje rodove s tem, da postanemo pametnejši, naše tehnologije čistejše in energetske učinkovitejše ter da bolj gospodarno izkoriščamo vire.

Državljeni EU predstavljajo manj kot 10 % svetovnega prebivalstva, a vendar porabijo polovico svetovne proizvodnje mesa, četrtno proizvodnje papirja in 15 % energije.

2. Trajnostna potrošnja in proizvodnja

Trajnostna potrošnja in proizvodnja pomenita učinkovitejšo rabo naravnih virov in energije ter zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov in drugih vplivov na okolje. Gre za to, da izdelke in storitve proizvajamo in uporabljamo na način, ki je okolju najmanj škodljiv. Namen je zadostiti temeljnim potrebam po izdelkih in storitvah ter dosegati boljšo kakovost življenja in zagotavljati zadostne vire za prihodnje rodove.

Trajnostna potrošnja zadeva naš življenjski slog, nakupovalne navade ter način uporabe in odlaganja izdelkov in storitev. Trajnostna proizvodnja se osredotoča na zmanjševanje okoljskih vplivov proizvodnih procesov in oblikovanje boljših izdelkov.

Energetska učinkovitost in učinkovita raba virov sta podlaga za konkurenčnost Evrope v prihodnosti. Trajnostna potrošnja in proizvodnja povečujeta potencial podjetij za preoblikovanje okoljskih izzivov v gospodarske priložnosti ter prinašata prednosti tudi potrošnikom.

Gospodinjstva, gospodinjske potrebščine, hrana in potovanja skupaj povzročijo 70 do 80 % vseh vplivov na okolje, od onesnaževanja in izpustov toplogrednih plinov do rabe tal in ravnanja z odpadki.

3. Ukrepi Evropske unije

Veliko lahko storimo, da bosta potrošnja in proizvodnja v Evropi postali bolj trajnostni, in to brez dodatnih stroškov ter v korist podjetij in gospodinjstev.

Evropska unija in njene države članice priznavajo, da je prehod k bolj trajnostnemu gospodarstvu in življenjskemu slogu ključen ter sprejemajo ustrezne ukrepe. Evropska komisija je julija 2008 predstavila akcijski načrt za trajnostno potrošnjo in proizvodnjo ter za trajnostno industrijsko politiko.

Namen načrta je izboljšati okoljsko učinkovitost proizvodov v njihovem celotnem življenjskem ciklu, povečati povpraševanje po boljših proizvodih in proizvodnih tehnologijah ter potrošnikom pomagati pri sprejemanju premišljenih odločitev. Prizadeva si tudi spodbujati industrijo EU, da izkoristi priložnosti za

inovacije, ki ji bodo zagotovile vodilni položaj pri okoljski učinkovitosti tudi v prihodnje.

Akcijski načrt temelji na obstoječih pristopih, kot je zakonodaja o zasnovi izdelkov, ki porabljajo energijo, sistemih za označevanje, sistemih ravnanja z okoljem ter pobudah za državljane in javne organe za nakup okolju prijaznih izdelkov. Načrt dopolnjuje te ukrepe in zagotavlja nove tam, kjer so vrzeli, da bi potem delovali skupaj in povezano. Preučuje tudi načine spodbujanja trajnostne proizvodnje in potrošnje na mednarodni ravni.

Ukrepi EU o trajnostni potrošnji in proizvodnji se osredotočajo na štiri glavne cilje: boljši izdelki, pametnejša potrošnja, čistejša proizvodnja, ki varčuje tudi z viri, in podporna svetovna prizadevanja.

http://ec.europa.eu/environment/eussd/escp_en.htm

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/environment/sip_new_pages/sip_a1-action-plan/index_en.htm

4. Trajnostna potrošnja in proizvodnja ter akcijski načrt za trajnostno industrijsko politiko

Boljši izdelki

Boljši izdelki

Številni izdelki, ki jih kupujemo in uporabljamo vsak dan, pomembno vplivajo na okolje, od materialov, uporabljenih za njihovo proizvodnjo, do energije, potrebne za njihovo uporabo, ter odpadkov, ki nastanejo, ko se ti izdelki izrabijo.

Če želi biti sodobna družba dolgoročno trajnostna, morajo izdelki, ki najmanj škodujejo okolju, postati sprejet standard.

Načrtovanje z učinkovito porabo energije in virov

Prvi pomembni korak je opuščanje izdelkov, za proizvodnjo katerih se porabi preveč energije in virov ali ki vsebujejo nevarne snovi oziroma povzročajo škodljive izpuste. Naslednji korak je promovirati izdelke z učinkovito rabo energije in virov ter dobro okoljsko učinkovitostjo. To pomeni, da je treba začeti v fazi načrtovanja.

Ocenjeno je, da je 80 % vseh vplivov na okolje, povezanih z izdelkom, določenih v tej fazi.

EU je leta 2005 sprejela zakon, po katerem naj bi se proizvajalci že pri načrtovanju izdelka osredotočili na porabo energije in druge okoljske vidike.

V skladu z direktivo o okoljsko primerni zasnovi izdelkov, ki rabijo energijo, se lahko s posebnimi ukrepi za posamezen izdelek določijo zahteve učinkovitosti za številne izdelke za vsakodnevno rabo, ki porabijo veliko energije, kot so kotli in grelniki vode, računalniki ali televizija. Izdelkov, ki teh zahtev ne bodo izpolnjevali, ni mogoče dati na evropski trg.

Čeprav je glavni namen te direktive zmanjšati porabo energije, pa nalaga obveznost upoštevati celoten življenjski cikel izdelka. To omogoča upoštevanje okoljskih vidikov, kot so

raba materialov in vode, izpusti in vprašanja glede odpadkov ter možnosti recikliranja.

Z akcijskim načrtom je ta direktiva razširjena na izdelke, povezane z energijo. Vključevala bo izdelke, ki med uporabo ne porabljajo energije, vendar pa neposredno vplivajo na porabo energije, kot so naprave, ki za svoje delovanje potrebujejo vodo, ali okna. Z varčnimi pipami in ročnimi prhami lahko na primer zmanjšamo porabo vode in s tem porabo energije, potrebne za segrevanje vode, prihranimo denar in ohranimo vire. V skladu z razširjeno direktivo je mogoče za te izdelke določiti tudi obvezne minimalne standarde.

Revidirana direktiva o okoljsko primerni zasnovi bo poleg minimalnih zahtev določila tudi merila uspešnosti za prostovoljno okoljsko učinkovitost. Če se je na primer pri določenih vodnih zbiralnikih zmanjšala poraba energije bolj kot pri drugih podobnih izdelkih, bi se moral standard teh grelnikov uporabiti kot merilo uspešnosti za vso industrijo. Zahteve in merila uspešnosti se bodo redno pregledovali, da se upošteva tehnološki napredek.

Komisija bo leta 2012 pregledala učinkovitost razširjene direktive o okoljsko primerni zasnovi in preučila možnost razširitve na vse izdelke. Hkrati bo pregledala tudi akcijski načrt.

http://ec.europa.eu/enterprise/eco_design/index_en.htm

Skladni podatki in metode

Skladni in zanesljivi podatki in metode so ključni, da bi oblikovalci politike in podjetja ocenili skupno okoljsko učinkovitost izdelkov in spremljali napredek. Evropska komisija trenutno opredeljuje metode za zagotavljanje kakovosti za ocenjevanje okoljske učinkovitosti izdelkov v njihovem celotnem življenjskem ciklu. Na voljo bodo v priročniku za industrijo in trgovino.

Razumnejša potrošnja: trajnostni nakupi

Razumnejša potrošnja: trajnostni nakupi

Potrošniki imajo lahko pomembno vlogo pri varstvu okolja s svojimi odločitvami za nakup izdelkov. Kupovati zelene izdelke je lažje, kot si lahko predstavljate. Obstajajo številni sistemi za označevanje, ki pomagajo potrošnikom pri izbiri z navajanjem podatkov o okoljski učinkovitosti posameznega izdelka. Medtem ko zakonodaja EU, kot je direktiva o okoljski primernosti, zagotavlja tehnične izboljšave izdelkov, pa je označevanje koristno za zagotavljanje ključnih informacij potrošnikom, da se na njihovi podlagi lahko odločijo za nakup.

Poiščite nalepke

Direktiva EU o energijskem označevanju že zdaj od proizvajalcev in trgovcev na drobno zahteva, da potrošnikom zagotovijo nalepke, na katerih je navedena poraba energije za gospodinjske aparate, kot so pralni ali pomivalni stroji.

Z akcijskim načrtom je to označevanje razširjeno na širši niz izdelkov, vključno z izdelki, ki porabljajo energijo in so povezani z njo. To bo omogočilo številne koristi. Nalepke z navedbo izolacijske zmogljivosti oken lahko na primer potrošnikom omogočijo ne le, da izberejo boljše okna pri prenovi svojega doma, ampak tudi prihranijo denar pri računih za energijo.

Drug preprost način, kako javni in zasebni porabniki izberejo okolju najprijaznejše izdelke na trgu, je, da poiščejo znak EU za okolje, ki je zlahka prepoznaven po logotipu cvetlice. V znaku se upoštevajo glavni okoljski vplivi izdelka in tudi njegova okoljska učinkovitost. Le izdelki z najnižjim okoljskim vplivom – približno 10 do 20 % izdelkov – bodo lahko izpolnjevali merila za pridobitev znaka EU za okolje. Znak EU za okolje trenutno vključuje čistila, aparate, papirne izdelke, oblačila, izdelke za dom in vrt, maziva in storitve, kot je turistična nastanitev.

Akcijski načrt krepi znak EU za okolje, saj se je povečalo število vključenih izdelkov in storitev ter osredotočilo na izdelke z najpomembnejšim okoljskim vplivom in največjim potencialom za izboljšanje. To širše področje vključuje možnost razvoja meril za hrano in pijačo. Z revidiranim znakom EU za okolje se bodo tudi zmanjšala birokracija in poenostavila merila za podjetja, ki zaprosijo za znak.

http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm

Nakup in prodaja zelenih izdelkov

Da bi spremenili svoje potrošniške navade, moramo vedeti, kje in kako kupovati okolju prijazne izdelke. Trgovci na drobno imajo kot ključni vezni člen med potrošniki in proizvajalci veliko moč, da povečajo ozaveščenost in vplivajo na izbiro pri nakupu z bolj trajnostnimi izdelki na naših policah.

Trgovci na drobno vse bolj priznavajo trajnost kot pomembno priložnost za rast, konkurenco in inovativnost svojih podjetij. Vendar pa bodo v trgovini na drobno in njeni dobavni verigi potrebna večja prizadevanja za promocijo bolj trajnostnih izdelkov in za boljše seznanjenost potrošnikov. Lahko se na primer zavežejo, da bodo ponujali bolj trajnostne lesene izdelke, spodbujali nakup energetske varčnih žarnic in zmanjšali svoj vpliv na okolje.

Evropska komisija je za pomoč pri doseganju teh ciljev vzpostavila forum trgovcev na drobno, ki vključuje številne druge zainteresirane strani, proizvajalce, potrošnike in nevladne organizacije.

Cilj je pridobiti velike posamezne trgovce na drobno, da se zavežejo k vrsti ambicioznih

in konkretnih okoljskih ukrepov, ki se bodo redno spremljali. Evropska komisija bo podpirala tudi ukrepe za povečanje ozaveščenosti potrošnikov in pomoč kupcem za bolj trajnostne odločitve.

http://ec.europa.eu/environment/industry/retail/index_en.htm

Poleg spodbujanja trajnostnih nakupov na forumu trgovcev na drobno so bila med drugim razvita številna orodja za obveščanje mladih in odraslih o trajnostni potrošnji. Ta vključujejo evropski dnevnik za dijake, ki se razdeljuje po šolah v EU, ter orodje za spletno informiranje in izobraževanje, ki od novembra 2009 vključuje modul o trajnostni potrošnji.

<http://www.dolceta.eu>

http://ec.europa.eu/consumers/empowerment/cons_education_en.htm#diary

Premišljena poraba javnih sredstev

Evropski javni organi so vplivni porabniki. Vsako leto za izdelke in storitve porabijo 16 % BDP EU – ali približno 2 000 milijard EUR. Javni organi lahko z vključitvijo okoljskih meril v razpisne postopke prihranijo energijo, vodo in vire ter zmanjšajo količino odpadkov in onesnaževanje, pri čemer dobijo največ za sredstva, namenjena za pogodbe. Ta tako imenovana zelena javna naročila imajo lahko pomembno vlogo pri promociji novih izdelkov, zelenih tehnologij in inovacij.

Evropska komisija je predlagala, naj bo do leta 2010 polovica vseh razpisnih postopkov v državah članicah EU zelena. Ta cilj je povezan s postopkom za določanje meril za deset prednostnih skupin izdelkov in storitev. Komisija je izdala priročnik za usposabljanje in smernice za pomoč javnim organom pri uporabi meril, ki so bila razvita v sodelovanju z državami članicami in zainteresiranimi stranmi.

Najnovejša študija kaže, da bi bilo z uporabo zelenih javnih naročil v desetih prednostnih sektorjih izpuste CO₂ mogoče v povprečju zmanjšati za 25 % ter znižati celotne stroške

Deset prednostnih skupin izdelkov in storitev

1. Gradbeništvo
2. Priprava in dostava jedi
3. Prevoz
4. Električna
5. IT-oprema pisarn
6. Tekstil
7. Kopirni in grafični papir
8. Pohištvo
9. Čistila in storitve
10. Izdelki za vrtnarstvo in storitve

http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm

javnih nakupov za 1 %. Ista študija tudi kaže, da je bilo v sedmih najuspešnejših državah članicah (Avstrija, Danska, Finska, Nemčija, Nizozemska, Švedska in Združeno kraljestvo) upoštevanje vpliva na okolje v povprečju vključeno v 45 % celotne vrednosti javnih naročil in v 55 % vseh pogodb na podlagi javnega naročila.

V nekatere sektorje so bila z novo zakonodajo pred kratkim uvedena obvezna merila zelenih javnih naročil. Z uredbo „Energy Star“

so določeni minimalni standardi energetske učinkovitosti za nakup IT-opreme s strani vlad držav in institucij EU. Direktiva o javnih naročilih za čista in energetske učinkovita vozila zavezuje javne organe in operaterje, da upoštevajo vseživljenjske stroške porabe energije, CO₂ in emisij onesnaževal. Komisija je v reviziji direktive EU o energijskem označevanju za izdelke, povezane z energijo, predlagala, da se za javne organe določijo ravni obveznih zelenih javnih naročil.

Spodbude za nakup zelenih izdelkov

Številne države članice EU že zagotavljajo spodbude potrošnikom in podjetjem za nakup in proizvodnjo bolj zelenih izdelkov in

storitev. Merila, ki jih morajo izpolnjevati, pa se med državami močno razlikujejo.

V skladu z akcijskim načrtom bodo morali nekateri prednostni izdelki dosegati posebno raven energetske ali okoljske učinkovitosti, da bodo upravičeni do spodbud in jih bodo naročali javni organi v državah članicah in institucije EU.

Ta raven bo opredeljena z enim od razredov za označevanje, kadar je za posamezno skupino izdelkov določeno obvezno označevanje. Države članice bodo odločile, ali bodo zagotovile spodbude in v kakšni obliki. Evropska komisija tudi preučuje možnosti za davčne olajšave za potrošnike, ki kupujejo zelene izdelke.

Iz začaranega kroga v učinkovito rešitev

Čeprav se okoljska ozaveščenost povečuje, pa večina ljudi težko povezuje svoje osebne potrošniške navade z globalnimi vprašanji, kot so podnebne spremembe.

Vendar pa se polni stroški proizvodnje in potrošnje izdelkov in storitev ne kažejo v tržnih cenah. Te ne upoštevajo okoljskih težav, ki jih povzročata potrošnja in proizvodnja, kot so vplivi na podnebne spremembe v povezavi z izpusti toplogrednih plinov, izguba biotske raznovrstnosti kot posledica prevelike porabe naravnih virov ter zdravstvene težave ljudi zaradi onesnaževanja.

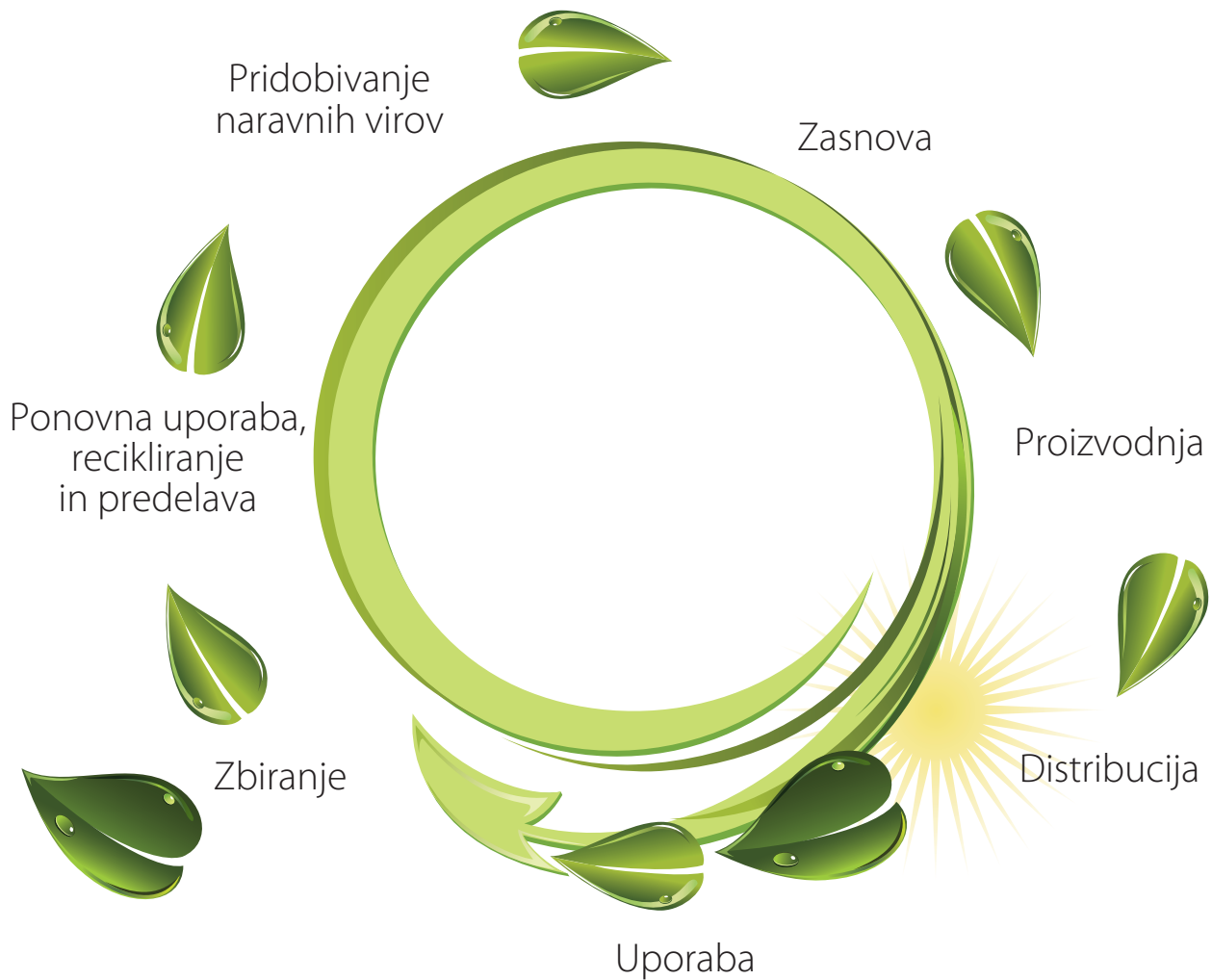
Potrošniki pogosto ne izberejo izdelkov, ki so z vidika življenjskega cikla učinkovitejši, zaradi pogosto višjih predhodnih stroškov ter –

v nekaterih primerih – pomanjkanja znanja o njihovih prihodnjih vplivih in donosnosti.

Majhno povpraševanje ne spodbuja podjetij, da bi vlagala v načrtovanje izdelkov, ki zmanjšujejo negativne vplive na okolje, ki so posledica njihove proizvodnje, uporabe in odlaganja. Tehnološka blokada ostaja in z okoljskega vidika boljši izdelki in storitve niso vedno na trgu.

Izziv pri tem je najti učinkovito rešitev iz začaranega kroga. Za doseg tega je treba izboljšati splošno okoljsko učinkovitost izdelkov v njihovem celotnem življenjskem ciklu, spodbujati povpraševanje po boljših izdelkih in proizvodnih tehnologijah ter pomagati potrošnikom pri sprejemanju boljših odločitev z jasnim in bolj preprostim označevanjem.

Življenjski cikel izdelkov

Čistejša in varčnejša proizvodnja

4

Politike EU so bile zelo uspešne pri doseganju čistejše industrijske proizvodnje in spodbujanju učinkovitejših postopkov, kar je omogočilo precejšnje zmanjšanje onesnaževanja in količine odpadkov ter višjo stopnjo recikliranja. Vendar pa je treba storiti še več, da se spodbudita učinkovitost materialov in vključevanje najinovativnejših tehnologij v prevladujoče smernice.

Z izboljšanjem učinkovitosti virov se zmanjša odvisnost od surovin, spodbujata se optimalna raba virov in recikliranje, prav tako se lahko precej znižajo tekoči stroški poslovanja podjetij.

Učinkovitost virov – kolikšna ekonomska vrednost se ustvari na porabljen vir – se je v EU v zadnjih desetih letih povečala za 2,2 % letno, v glavnem zaradi izboljšanja učinkovitosti in večje vloge storitev v gospodarstvu. V skladu z akcijskim načrtom se razvijajo dodatna orodja za spremljanje in primerjalno analizo učinkovitosti virov.

Nove rešitve za nove izzive

Zelene tehnologije – okolju prijazne tehnologije in tehnologije z učinkovito rabo virov so pomembne, ker prispevajo k varstvu okolja

in učinkovitejši rabi virov v Evropi. Dejavnosti na tem področju se izvajajo na podlagi „Akcijskega načrta okoljskih tehnologij za EU (Environmental Technologies Action Plan – ETAP). Ekološka industrija je eden od najhitreje rastočih gospodarskih sektorjev v EU, kjer je Evropa vodilna v svetu. Evropa ima približno tretjinski delež svetovnega trga ekoloških tehnologij, ki naj bi do leta 2020 znašal več kot 2 200 milijard EUR.

Ta industrija zagotavlja rešitve za merjenje, preprečevanje in popravljanje okoljske škode za vodo, zrak in zemljo ter težave, povezane z odpadki, hrupom in škodo ekoloških sistemov. To vključuje sektorje, kot so ravnanje z odpadki in odpadnimi vodami, obnovljivi viri energije, okoljsko svetovanje, onesnaženje zraka in trajnostno gradbeništvo.

Eden od načinov merjenja ravni inovativnosti je spremljanje števila podeljenih patentov. Število patentov za ekološke inovacije v EU se povečuje in najuspešnejše države članice odobrijo 3,5 patenta na 1 milijardo EUR BDP. Orodja bodo oblikovana za spremljanje primerjalne analize in spodbujanje povečevanja ekoloških inovacij v Evropski uniji kot del širše politike EU na področju inovacij. To bo

vključevalo kazalnike, ki temeljijo na patentih, statistična orodja in letne preglede.

Evropska komisija izvaja študijo, da bi odkrila glavne ovire za širitev ekoloških industrij. V študiji bo preučila upravno obremenitev in ovire financiranja inovacij. Cilj je spodbujati rast ekoloških industrij s podjetjem prijaznim regulativnim okoljem in preučevanjem možnosti za druge sektorje, kot je informacijska in komunikacijska tehnologija (IKT).

http://ec.europa.eu/environment/etap/index_en.html

Potrjevanje okoljske učinkovitosti novih tehnologij

Potencial ekoloških inovacij kot pomoč pri reševanju okoljskih težav je večinoma še vedno neizkoriščen. Eden od glavnih razlogov za to je pomanjkanje zanesljivih informacij o učinkovitosti.

Komisija predlaga vzpostavitev evropske sheme za preverjanje okoljske tehnologije, ki bi tretji stranki omogočila preverjanje okoljske učinkovitosti novih tehnologij. Preverjanje bi bilo prostovoljno in delno samofinancirano,

pri njem pa bi se uporabljale obstoječe institucije in znanje v državah članicah.

Shema je namenjena malim in srednje velikim podjetjem, ki nimajo sredstev ali zmožnosti dokazati učinkovitosti novih okoljskih tehnologij, da bi tako privabili prve vlagatelje in kupce.

V skladu s to shemo bi preverjanje temeljilo na zahtevah tehničnih razvijalcev, rezultati pa bi bili javno dostopni kot poročilo o preverjanju.

Izkoriščanje celotnega zelenega potenciala industrije

Eden od načinov, kako lahko podjetja izboljšajo svojo učinkovitost, so sistemi za ravnanje z okoljem, npr. sistem EU za ravnanje z okoljem in presojo (Eco-Management and Audit Scheme – EMAS). Gre za prostovoljni sistem, ki pomaga čim bolj izboljšati proizvodne in delovne postopke ter učinkoviteje izrabljati vire.

Shema prinaša velike koristi tistim, ki so se zavezali k varstvu okolja in stalno izboljšujejo svoje metode dela.

Organizacije lahko znižajo stroške z zmanjšanjem rabe virov, ko sta energija in voda, ter z najmanjšo možno porabo materialov in količino odpadkov. Pri posameznikih, ki so se vključili v shemo, so se s spremembami v njihovih proizvodnih sistemih in delovnih procesih bistveno zmanjšali izpusti toplogrednih plinov.

Komisija je preučila in spremenila shemo, da bi bila bolj zanimiva za podjetja, zlasti za MSP, z znižanjem stroškov in administracije.

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

Pomoč malim in srednje velikim podjetjem

MSP so temelj evropskega gospodarstva, saj predstavljajo 99 % vseh podjetij in zaposlujejo več kot 100 milijonov ljudi. Vendar pa številni MSP ne morejo v celoti izkoristiti poslovnih priložnosti, ki jih ponuja dobro okoljsko upravljanje. Razlogi za to so pomanjkanje informacij, nezadostno znanje in pomanjkanje finančnih in človeških virov. Evropska komisija priznava pritiske, s katerimi se spopadajo mala podjetja, in ukrepa, da bi jim

pomagala. MSP ponuja podporo s številnimi spodbudami, vključno s programom pomoči pri doseganju okoljske skladnosti (Environmental Compliance Assistance Programme – ECAP). Njihov namen je izboljšati okoljsko učinkovitost MSP s pomočjo pri sprejemanju preprostih shem za okoljsko upravljanje, s povečevanjem lokalno razpoložljivega znanja ter zagotavljanjem namenskih sredstev in informacij. Organizacije, ki podpirajo MSP, vključno z mrežo Komisije Enterprise Europe Network, so ključni partnerji pri izvajanju programa ter dejavno spodbujajo ta podjetja k sprejemanju okolju prijaznih in energetsko učinkovitih rešitev. Ukrepi za doseganje tega vključujejo razvoj vsebin za programe usposabljanja ter zagotavljajo prilagojeno znanje o varčevanju z energijo in o okoljski skladnosti. To bo dopolnilo podporo MSP s programom EU za konkurenčnost in inovacije (Competitiveness and Innovation Programme), ki podpira ekološke inovacije, zagotavlja boljši dostop do financiranja in spodbuja konkurenčnost evropskih podjetij.

<http://ec.europa.eu/environment/sme/>

http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/index_en.htm

Podpora ukrepom na svetovni ravni

Spodbujanje dobrih praks na svetovni ravni

Uvoz izdelkov za široko porabo in za potrebe industrije v Evropo se je v zadnjih letih zelo povečal. To pomeni, da se negativni učinki naše potrošnje ne pojavljajo samo doma, ampak tudi v državah po svetu, ki proizvajajo izdelke za našo porabo. Proizvodna območja so pogosto države v razvoju, ki so najmanj sposobne spopadati se z naraščajočimi pritiski na okolje. Za številne proizvodne države je značilna rast gospodarstva in števila prebivalcev. Ko postanejo uspešnejše, se poveča tudi svetovno povpraševanje po virih in energiji. Trajnostna potrošnja in proizvodne politike z učinkovito rabo virov ponujajo alternativo za dolgoročni razvoj. Da bi to dosegli, EU tesno sodeluje z drugimi državami pri spodbujanju

prehoda na nizkoogljično gospodarstvo in gospodarstvo z učinkovito rabo virov na mednarodni ravni.

To vključuje aktivno udeležbo v marakeškem procesu, ki državam in regijam po svetu pomaga pri razvoju trajnostne potrošnje, proizvodnih programov in politik. EU tudi zastopa evropsko regijo v svetovalnem odboru marakeškega procesa, ki svetuje pri pripravi osnutka desetletnega okvira programov za trajnostno potrošnjo in proizvodnjo, v katerem bodo povezane te spodbude. Akcijski načrt EU za trajnostno potrošnjo in proizvodnjo ter trajnostno industrijsko politiko kot regionalni akcijski načrt pomembno prispeva k marakeškemu procesu in desetletnemu okviru programov.

4

Preklopimo na trajnost

Evropska komisija je kot odgovor na potrebe po čistejši in energetsko učinkovitejši industriji v Aziji uvedla program Switch-Asia. Program je ciljno usmerjen v MSP ter spodbuja uporabo okolju prijaznih tehnologij in praks ter premik potrošniških vzorcev k manj škodljivim izdelkom in storitvam. Prispeva k odpravljanju revščine, in sicer neposredno s povečevanjem zaposlovanja in dohodkov (z večjo proizvodnjo in konkurenčnostjo), posredno pa z izboljšanjem življenjskih razmer (z zmanjšanjem onesnaževanja vode in zraka ter količine odpadkov).

Evropska komisija podpira tudi nacionalne okrogle mize o trajnostni potrošnji in proizvodnji za izmenjavo izkušenj in najboljše prakse.

Na Kitajskem, v Indiji in Južni Afriki so že bile organizirane okrogle mize.

Cilj dodatnih prizadevanj je spodbujati razvoj in širitev nizkoogljičnih tehnologij ter okolju prijaznih izdelkov in storitev. EU si še naprej prizadeva, da bi se v trgovinski politiki in dialogu z industrijo odpravile tarife za take izdelke in storitve. Sprejetje mednarodnih okoljskih standardov in standardov okoljske učinkovitosti je ključno za razvoj trgov z bolj trajnostnimi izdelki in lahko zagotovi nove priložnosti za ekološko inovativna podjetja.

http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/regional-cooperation/environment/switch_en.htm

<http://esa.un.org/marrakechprocess/>

Oblikovanje politike na temelju znanosti

Mednarodni forum za trajnostno upravljanje virov je znanstveno telo, ki sta ga leta 2007 ustanovila Evropska komisija in okoljski program ZN, in sicer za zagotavljanje neodvisne ocene okoljskih vplivov rabe virov v celotnem življenjskem ciklu in za svetovanje o načinih zmanjševanja teh vplivov. Forum svetuje vladam in organizacijam ter zagotavlja pomembno bazo znanja v podporo politikam trajnostne potrošnje in proizvodnje. Njegov namen je povečati učinkovitost rabe virov na svetovni ravni, končni cilj pa je prekiniti povezavo med gospodarsko rastjo in poslabšanjem okolja.

Deset načinov za zmanjšanje vašega vpliva na okolje

Izberite izdelke s čim manj embalaže in kupujte izdelke, ki jih je mogoče ponovno napolniti, kadar je to mogoče – tako boste zmanjšali količino odpadkov in porabo energije.

Varčujte z energijo. Ugasnite luči ter izklopite aparate in polnilnike, ko jih ne uporabljate.

Razmislite, preden greste nakupovat. Metanje hrane v odpadke je zapravljanje energije, virov in denarja. Kupujte samo tisto, kar potrebujete, in preverite rok uporabnosti.

Preverite oznake. Znak EU za okolje, prepoznaven po logotipu cvetlice, označuje okolju najprijaznejše izdelke in storitve, od barv do kampov. Preden kupite električno ali elektronsko napravo, preverite energetska oznaka EU, ki navaja, koliko energije porabi.

Izberite ekološke počitnice. Vse več organizatorjev potovanj ponuja bolj trajnostne možnosti, z zmanjšanjem vpliva nastanitve ali potovanja oziroma vam pomaga, da pozitivno vplivate na izboljšanje okolja.

Kupujte sezonsko sadje in zelenjavo. Kupujte in uživajte sezonsko sadje in zelenjavo, ki se goji na vašem območju. Tako se izognete porabi energije in virov, potrebnih za prevoz izdelkov na dolge razdalje, ali intenzivnemu gojenju v rastlinjakih.

Uživajte manj mesa. Za proizvodnjo mesa se porabi veliko več virov in ima mnogo večji okoljski vpliv kot drugi viri hrane, zato lahko z manjšo količino zaužitega mesa na jedilniku veliko spremenite.

Preklopite na zeleno elektriko. Danes ima večina držav energetska podjetja, ki lahko vašim domovom ali podjetjem dobavljajo energijo iz obnovljivih virov. Če želite narediti še korak naprej, lahko doma proizvajate svojo energijo z vetrno turbino, sončnimi ploščami ali fotovoltaičnimi celicami. Številni lokalni organi ponujajo finančne spodbude za „male generatorje“.

Uporabite alternativne možnosti prevoza. Pomagajte zmanjšati prometne zastoje in onesnaženost zraka zaradi cestnega prometa, tako da izberete javni prevoz, se peljete s kolesom ali greste peš.

Varčujte s porabo vode. Ne pustite teči vode iz pipe, medtem ko si umivate zobe, saj s tem zapravljate dragoceno pitno vodo.

Evropska komisija

Bolj premišljena potrošnja in čistejša proizvodnja
Trajnostna potrošnja in proizvodnja

2010 – 25 str. – 21 cm x 21 cm

ISBN 978-92-79-15746-2

KH-81-08-182-SL-C

Urad za publikacije

ISBN 978-92-79-15746-2

9 789279 157462